KİMYA Sınıf-9

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU GÜÇLÜ ETKİLEŞİMLER II – İYONİK BAĞLI BİLEŞİKLERİN ADLANDIRILMASI

İYONİK BİLEŞİKLERİN SİSTEMATİK ADLANDIRILMASI

Metal ile ametal arasında oluşan iyonik bileşikler katyonlardan ve anyonlardan oluşur. İyonik bileşikler adlandırılırken bileşikteki iyonların adları ve yükleri bilinmelidir.

+1 yüklü		+2 yüklü		+3 yüklü	
H^+	Hidrojen	Be^{2+}	Berilyum	Al^{3+}	Alüminyum
Li^+	Lityum	Mg^{2+}	Magnezyum		
Na^+	Sodyum	Ca^{2+}	Kalsiyum		
K^+	Potasyum	Ba^{2+}	Baryum		
Ag^+	Gümüş	Zn^{2+}	Çinko		
$NH4^+$	Amonyum				

-1 yüklü		-2 yüklü		-3 yüklü	
F^-	Florür	O^{2-}	Oksit	N^{3-}	Nitrür
Cl^-	Klorür	S^{2-}	Sülfür	p^{3-}	Fosfür
Br^-	Bromür	CO^{2-}_3	Karbonat	PO^{3-}_4	Fosfat
I^-	İyorür	SO^{2-}_4	Sülfat		
OH^-	Hidroksit				
CN^-	Amonyum				
NO^-_3	Nitrat				
CH_3COO^-	Asetat				

İYONİK BİLEŞİKLERİN FORMÜLLERİ YAZILIRKEN AŞAĞIDAKİ SIRA İZLENİR:

1. Önce pozitif yüklü iyon (katyon), sonra negatif yüklü iyon (anyon) yazılır.
2. İyonik bileşiklerde alınan elektron sayısı, verilen elektron sayısına eşittir ve toplam yük sıfırdır. Bileşik formülü yazılırken yükler toplamının sıfır olmasını sağlamak için anyon ve katyonlar en küçük sayı ile çarpılır.
3. Eğer iyonların yükleri eşitse çaprazlanan sayılar sadeleştirilir.
4. İyon yüklerinin sayısal değeri birbirinin katı ise formül sadeleştirilerek yazılır.
5. Katyon ve çok atomlu iyondan (kök) oluşan bileşiklerde, kökün altına sayı yazılacaksa kök parantez içine alınır.

Örnekler:

İyonik bileşikler adlandırılırken önce katyon (metal veya kök) adı sonra anyon (ametal veya kök) adı yazılır ve okunur.

Örnekler: Ca^{2+} ve O^{2-} arasındaki bileşik CaO
Sn^{4+} ve O^{2-} arasındaki bileşik SnO^2
Cr^{3+} ve So_4^{2-} arasındaki bileşik $Cr_2 (SO_4)_3$

İyonik bileşikler adlandırılırken önce katyon (metal veya kök) adı sonra anyon (ametal veya kök) adı yazılır ve okunur.

Katyon adı + Anyon Adı → Bileşik (Bileşik Adı)

Na^+	+	Br^- →	NaBr
sodyum		bromür	sodyum bromür
Ca^{2+}	+	O^{2-} →	CaO
kalsiyum		oksit	kalsiyum oksit
Mg^{2+}	+	PO^{3-}_4 →	$Mg_3(PO_4)_2$
magnezyum		fosfat	magnezyum

Örnekler: $Al_2(SO_4)_3$ Alüminyum sülfat
$CaCO_3$ Kalsiyum karbonat
Mg_3N_2 Magnezyum Nitrür

Değişken Değerlikli Metallerin Oluşturduğu Bileşiklerin Adlandırılması

Bazı metaller farklı bileşiklerinde farklı değerliğe (yük/yükseltgenme basamağına) sahip olabilir. Metal birden fazla iyon yüküne sahipse adlandırma yapılırken metalin adının yanına, o bileşikte aldığı iyon yükü parantez içinde roma rakamıyla belirtilir.

Değişken Değerlikli Metal	Bileşiklerinde Alabilecekleri Değerlikler	Değişken Değerlikli Metalin İyon Adı
Cu	$Cu+$ Cu^{2+}	Bakır(I) Bakır (II)
Hg	Hg Hg^{2+}	Cıva (I) Cıva (II)
Fe	Fe^{2+} Fe^{3+}	Demir (II) Demir (III)
Sn	Sn^{2+} Sn^{4+}	Kalay (II) Kalay (IV)
Pb	Pb^{2+} Pb^{4+}	Kurşun (II) Kurşun (IV)

Değişken Değerlikli metalin iyon adı + anyon adı → Bileşik (Bileşik Adı)

$Cu+$	+	Cl^- →	CuCl
bakır(I)		klorür	bakır klorür
Cu^{2+}	+	Cl^- →	$CuCl_2$
bakır(II)		klorür	bakır(II) klorür
Fe^{2+}	+	SO^{2-}_4 →	$FeSO_4$
demir (II)		sülfat	demir (II) sülfat
Fe^{3+}	+	SO^{2-}_4 →	$Fe_2(SO_4)_3$
demir (II)		sülfat	demir (III) sülfat

SORULAR

1.Soru

Ca^{2+} katyonu ile OH^- anyonundan oluşan bileşiğin formülü ve sistematik adı hangisinde doğru verilmiştir?

A) CaOH ⇨ Kalsiyum hidroksit
B) $CaOH_2$ ⇨ Kalsiyum oksit hidrür.
C) $Ca(OH)_2$ ⇨ Kalsiyum dihidroksit
D) CaO_2H_2 ⇨ Kalsiyum dioksit dihidrojen
E) $Ca(OH)_2$ ⇨ Kalsiyum hidroksit

Cevap: E

2. Soru

Buna göre I, II ve III ile gösterilen boşluklara hangi bileşik formülleri yazılmalıdır?

Anyon / Katyon	F^-	CO_3^{2-}
Li^+		I
Mg^{2+}	II	
Al^{3+}		III

	I	II	III
A)	$LiCO_3$	MgF_2	$Al_3(CO_3)_2$
B)	Li_2CO_3	MgF	$Al_2(CO_3)_3$
C)	Li_2CO_3	MgF_2	$Al_2(CO_3)_3$
D)	Li_2CO_3	MgF_2	$Al_3(CO_3)_3$
E)	Li_3CO_3	Mg_2F	$Al_2(CO_3)_3$

Cevap: C

3. Soru

Kalay (II) oksit bileşiğinin formülü aşağıdakilerden hangisidir?

A) SnO B) Sn_2O
C) Sn_2O_2 D) SnO_2
E) $Sn2O_4$

Cevap : A